

УДК 346

DOI <https://doi.org/10.32782/yuv.v4.2024.8>**О. Курепіна,**

кандидат юридичних наук, докторант

Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова
Національної академії наук України»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ ІЗ ЗНАЧНИМИ ІНВЕСТИЦІЯМИ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВОЇ СТИМУЛЮЮЧОГО ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. Важливого значення для стимулювання економічного розвитку країни в умовах дії правового режиму воєнного стану та на період повоєнного відновлення набуває питання створення правових умов, за яких залучення інвестиційних коштів відбуватиметься на засадах паритетності у відносинах між державою та інвесторами, надання чітких гарантій захисту майнових прав інвесторів, що може бути забезпечено у разі дотримання принципу верховенства права та складових його елементів – правової визначеності, легітимних очікувань, «якості» закону тощо.

Невипадково у стратегічних правових актах та концептуальних документах програмної спрямованості значна увага приділяється проблемам та способам їх вирішення у інвестиційній сфері національної економіки.

Так, Розділом 3 «Архітектура інвестицій та відновлення» Плану України, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р, передбачається інтеграція принципу «краще, ніж було» в різні сектори економіки, зокрема, на засадах ефективності (вибір найбільш раціональних механізмів виконання інвестиційних проєктів з точки зору витрат і користі та досягнення запланованих резуль-

татів) та своєчасності (синхронізація рішень щодо виконання державних інвестиційних проєктів з бюджетним процесом) [1, с. 36]. Додатково наголошується на тому, що процес моніторингу інвестиційних проєктів та визначення ролей в управлінні на всіх етапах циклу публічних інвестицій є невід'ємною частиною рамки публічних інвестицій, який повинен бути реалізований Урядом на основі ухваленної Дорожньої карти управління публічними інвестиціями [1, с. 37].

Схвалена на засіданні Уряду 22.12.2023 протокольним рішенням Дорожня карта реформування системи управління публічними інвестиціями [2] передбачає формування контексту, бачення, основних принципів та напрямів побудови цілісної, стійкої та ефективної системи управління публічними інвестиціями, яка забезпечує планування інвестиційних проєктів на основі стратегічних пріоритетів та середньострокової бюджетної рамки, здійснення їх відбору відповідно до уніфікованих та прозорих процедур і чітких критеріїв та реалізацію в межах запланованих строків та фінансування. Загалом, Дорожня карта реформування системи управління публічними інвестиціями містить чіткі акценти на доцільність:

прийняття рішень про здійснення публічних інвестицій в рамках стратегічного та середньострокового бюджетного планування та створення Стратегічної інвестиційної ради;

поширення процедур управління публічними інвестиціями на всі інвестиційні проекти, пов'язані з відбудовою, відновленням та розвитком, через єдине визначення публічного інвестиційного проекту;

уніфікації підходів до оцінки та відбору публічних інвестиційних проектів, незалежно від джерел та механізмів фінансування, та створення єдиного проектного портфелю для забезпечення пріоритетизації та отримання доступу до фінансування;

оцінки Мінфіном фінансової сталості публічних інвестицій та посилення управління відповідними фіскальними ризиками;

створення на основі оновленої методологічної бази управління публічними інвестиціями єдиної ІТ-екосистеми;

розбудови спроможностей з управління публічними інвестиціями на центральному та місцевому рівні [2; 3].

Окремий розділ публічним інвестиційним проектам присвячено у Бюджетній декларації на 2025-2027 роки, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 751, яка містить посилення на відповідні позиції Дорожньої карти реформування системи управління публічними інвестиціями. Зокрема, оцінка та пріоритетизація концепцій публічних інвестиційних проектів для формування єдиного проектного портфелю, як заплановано, здійснюватиметься за такими критеріями: стратегічна актуальність (відповідність стратегічним документам – План України в рамках інструменту підтримки Європейського Союзу на 2024–2027 роки Ukraine Facility, Меморандум про економічну та фінансову політику в рамках спільної з Міжнародним валютним

фондом програми Механізму розширеного фінансування (Extended Fund Facility), Державна стратегія регіонального розвитку тощо); соціально-економічна доцільність (соціальний вплив, охоплення населення, забезпечення захисту критичної інфраструктури, забезпечення безпеки населення, вплив на економіку шляхом підвищення продуктивності праці, створення робочих місць, експортної орієнтованості, забезпечення енергетичної стійкості держави); фінансова доцільність (вартість проекту на одного користувача послуги, наявність (доступність) джерел фінансування); технічна (інфраструктурна) здійсненність та інституційна спроможність (місце реалізації (безпека), обґрунтованість попиту на інфраструктуру, операційна готовність, відповідність проекту містобудівній документації, енергоефективність, сталість природного навколишнього середовища, інклюзивність та безбар'єрність, спроможність реалізації проекту) [4].

Спираючись на візію зазначених вище документів та зважаючи на те, що досягненню цілей покращення інвестиційного клімату України покликані сприяти різні засоби правового регулювання стимулюючого характеру, серед яких на особливу увагу, з огляду на потенціал для фінансування великомасштабних проектів та дороговартісних програм відновлення економіки, заслуговують інвестиційні проекти із значними інвестиціями. Правову основу реалізації таких проектів складає Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020 [5].

Водночас, як зауважується у наукових джерелах та оцінках експертів Україна за період дії Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», який ще називають «Закон про інвестиційних нянь», його потенціал так і залишився не задіяним

у повному обсязі. Зокрема, В.В. Поєдинок, із посиланням на думку експертів, зазначає, що Міністерство економіки України отримало лише п'ять заявок від інвесторів: агрохолдингу «Астарт-Київ», виробника теплоізоляції ТОВ «ОБІО», підприємства «Інтерпайп Ніко Тьюб», гірсько-лижних курортів ТОВ «Буковель» та ТОВ «Славські» [6, с. 112; 7]. Вчена звертає увагу на те, що все вказані суб'єкти господарювання є вітчизняними інвесторами, хоч ідея Закону була спрямована на стимулювання надходжень іноземних інвестицій.

Відтак, актуалізується потреба у проведенні поглибленого аналізу положень Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» з метою виявлення окремих логіко-змістовних недоліків та обґрунтування пропозицій щодо їх усунення, що, як сподіваємося, може закласти підґрунтя для підвищення ефективності правового регулювання реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні. Вказаним обумовлюється науковий інтерес до окресленого кола проблем та доцільність виконання представленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблематика застосування правових засобів, що мають за мету створення сприятливих умов для здійснення господарської діяльності, знайшли вияв у працях Ю.Є. Атаманової, В.Е. Вакім, М.Д. Василенка, О.М. Вінник, С.І. Єршової, О.Р. Зельдіної, Л.В. Крупи, О.Е. Ліллемяє, Д.В. Лічак, А.В. Матвєєвої, Т.В. Некрасової, Я.В. Петруненка, О.П. Подцерковного, В.В. Поєдинок, С.В. Серебряка, Д.Ю. Сіюшова, Л.В. Таран, В.А. Устименка, І.М. Феофанової, В.В. Чайковської, В.С. Щербини та ін.

В той же час у запропонованому дослідженні приділяється увага недостатньо висвітленим у наукових

джерелах питанням правового регулювання реалізації інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні.

Метою статті є висвітлення деяких аспектів державної підтримки інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні як складової стимулюючого правового режиму господарювання та обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у досліджуваній сфері відносин.

Результати дослідження.

Насамперед, слід зазначити, що досвід провідних країни світу переконує у тому, що досягти істотних позитивних зрушень у різних галузях економіки вдавалося у разі створення адаптованої до потреб держави правової бази, зокрема, представлені стимулюючим правовим режимом господарювання, який, у попередніх авторських розробках, запропоновано розглядати як систему правових норм, спрямованих на регулювання господарських відносин із використанням комплексу правових засобів стимулюючого характеру, які переслідують мету створення передумов для реалізації державної економічної політики за її пріоритетними напрямками у спосіб, який забезпечить сталий розвиток держави та суспільства [8].

Реалізація інвестиційних проектів із значними інвестиціями розглядається саме крізь призму інструментарію стимулюючого правового режиму господарювання, основу якого складають норми Розділу VIII «Спеціальні режими господарювання» Господарського кодексу України [9], а також спеціального Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні».

Вбачаємо за доцільне наголосити на тому, що на окремих недоліках та суперечливих положеннях Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», зумовлених

необґрунтованим виведенням відносин з надання інвестору ресурсів держави та/чи місцевих ресурсів з-під сфери дії Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 01.07.2014 [10] із акцентом на важливість дотримання Регламенту Комісії (ЄС) № 651/2014 від 17.06.2014 про визнання певних категорій допомоги сумісними з внутрішнім ринком на застосування статей 107 та 108 Договору (так званого Загального блоку виключень регулювання – аббревіатура англійською мовою GBER) [11], було сфокусовано дослідницьку увагу у попередніх авторських розвідках [12].

У цьому дослідженні будуть висвітлені інші не менш цікаві та практично затребувані аспекти Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні». Зокрема, особливості реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями, як засвідчує п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» від 17.12.2020, визначаються спеціальним інвестиційним договором, який визначається як укладений між Кабінетом Міністрів України, інвестором із значними інвестиціями, заявником (крім випадків, передбачених цим Законом) та органом місцевого самоврядування (у разі надання державної підтримки таким органом) договір, що визначає порядок та умови реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями [5].

Так, за спеціальним інвестиційним договором інвестор із значними інвестиціями та/або заявник зобов'язуються реалізувати інвестиційний проект із значними інвестиціями, що відповідає вимогам, встановленим цим Законом, за рахунок власних та/або залучених коштів, а Кабінет Міністрів України та орган місцевого самоврядування (якщо він є стороною спеціального інвестиційного дого-

вору) зобов'язуються в межах своїх повноважень забезпечувати стабільність умов провадження інвестором із значними інвестиціями господарської діяльності для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями та надати державну підтримку у формі та на умовах, визначених цим Законом та спеціальним інвестиційним договором. Саме спеціальним інвестиційним договором визначаються форма та обсяг державної підтримки, що надається інвестору із значними інвестиціями для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями протягом строку дії спеціального інвестиційного договору (ч.ч. 1 та 3 ст. 10 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»).

Водночас слід звернути увагу на певні казуїстичні підходи у визначенні суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, а саме викликають зауваження положення, які внаслідок недотримання засад техніки нормопроекування містять взаємовиключні положення.

Так, як наголошено у ст. 11 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», «Сторонами спеціального інвестиційного договору є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України, територіальна громада в особі органу місцевого самоврядування (якщо державна підтримка надається таким органом для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями), *інвестор із значними інвестиціями та/або заявник* (якщо заявник не є зареєстрованою юридичною особою в Україні, що спеціально утворена для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями і господарська діяльність якої спрямовується виключно на реалізацію інвестиційного проекту із значними інвестиціями та виконання спеціального інвестиційного договору)» (курсив мій – ОК).

В той же час термін «інвестор із значними інвестиціями» визначається як зареєстрована в Україні юридична особа, яка спеціально утворена для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями, є стороною спеціального інвестиційного договору та господарська діяльність якої спрямовується виключно на реалізацію інвестиційного проекту із значними інвестиціями та виконання спеціального інвестиційного договору (п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»). Своєю чергою акцент на такій характеристиці правового статусу заявника як сторони спеціального інвестиційного договору відсутній, а саме «заявник» визначається як юридична особа, зареєстрована в Україні або в іноземній державі, або декілька таких юридичних осіб, яка (які) подала (подали) заявку (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні»).

І, відповідно, цілком логічним продовженням деталізації особливостей у правовому статусі «заявника» та «інвестора із значними інвестиціями» можна визнати норму ч. 1 ст. 12 згаданого вище Закону, згідно з якою *у разі якщо заявник є юридичною особою, зареєстрованою в Україні, що спеціально утворена для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями і відповідає всім вимогам та обмеженням, встановленим цим Законом, він стає стороною спеціального інвестиційного договору як інвестор із значними інвестиціями.*

Відповідно, можна дійти висновку, що одночасна участь у спеціальному інвестиційному договорі заявника та інвестора із значними інвестиціями не передбачається, що позбавляє сенсу у вживанні в ст. 11 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» єдиного сполучника

«та» через скісну ризик у словосполученні *«інвестор із значними інвестиціями та/або заявник»*. Вбачається за доцільне використати лише розділовий сполучник «або», а також виключити заперечну частку «не», яка використовується у реченні, наведеному у дужках, у частині уточнення статусу заявника, що дозволяє запропонувати нову редакцію ст. 11, яка складається з однієї частини, Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», а саме:

«Стаття 11. Сторони спеціального інвестиційного договору

1. Сторонами спеціального інвестиційного договору є держава України в особі Кабінету Міністрів України, територіальна громада в особі органу місцевого самоврядування (якщо державна підтримка надається таким органом для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями), інвестор із значними інвестиціями **або** заявник (якщо **заявник** є зареєстрованою юридичною особою в Україні, що спеціально утворена для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями і господарська діяльність якої спрямовується виключно на реалізацію інвестиційного проекту із значними інвестиціями та виконання спеціального інвестиційного договору).» (жирний шрифт мій – ОК).

У зв'язку з цим вбачається за доцільне запропонувати нову редакцію п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», а саме:

«7) спеціальний інвестиційний договір – укладений між Кабінетом Міністрів України, інвестором із значними інвестиціями **або** заявником (у випадках, передбачених цим Законом) та органом місцевого самоврядування (у разі надання державної підтримки таким органом) договір, що визначає порядок та умови реалізації інвестиційного проекту із

значними інвестиціями;» (жирний шрифт мій – ОК).

Висновки. За підсумками виконаного дослідження можна дійти наступних висновків:

досліджуючи особливості застосування правового режиму інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні, звертається увага на певні казуїстичні підходи у визначенні суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, що зумовлено наявністю взаємовиключних положень як наслідок недотримання засад техніки нормопроекткування;

наголошується на різному правовому статусі таких учасників відносин з реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями як «заявник» та «інвестор із значними інвестиціями». У зв'язку з цим, пропонується визнати стороною спеціального інвестиційного договору на стороні приватного партнера лише інвестора із значними інвестиціями. Водночас, зважаючи на встановлену Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» можливість участі заявника у спеціальному інвестиційному договорі у якості інвестора із значними інвестиціями запропоновано редакційно уточнити положення окремих статей зазначеного Закону, а саме:

– які стосуються визначення поняття «спеціальний інвестиційний договір» шляхом викладення п. 7 ч. 1 ст. 1 у такій редакції:

«7) спеціальний інвестиційний договір – укладений між Кабінетом Міністрів України, інвестором із значними інвестиціями **або** заявником (у випадках, передбачених цим Законом) та органом місцевого самоврядування (у разі надання державної підтримки таким органом) договір, що визначає порядок та умови реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями;»;

– суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, виклавши ст. 11 у такій редакції:

«Стаття 11. Сторони спеціального інвестиційного договору

1. Сторонами спеціального інвестиційного договору є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України, територіальна громада в особі органу місцевого самоврядування (якщо державна підтримка надається таким органом для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями), інвестор із значними інвестиціями **або** заявник (якщо **заявник** є зареєстрованою юридичною особою в Україні, що спеціально утворена для реалізації інвестиційного проєкту із значними інвестиціями і господарська діяльність якої спрямовується виключно на реалізацію інвестиційного проєкту із значними інвестиціями та виконання спеціального інвестиційного договору)».

Висвітлюючи особливості застосування правового режиму інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні, у статті звертається увага на певні казуїстичні підходи у визначенні суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору, що зумовлено наявністю взаємовиключних положень як наслідок недотримання засад техніки нормопроекткування. Наголошується на різному правовому статусі таких учасників відносин з реалізації інвестиційних проєктів із значними інвестиціями як «заявник» та «інвестор із значними інвестиціями». У зв'язку з цим, пропонується визнати стороною спеціального інвестиційного договору на стороні приватного партнера лише інвестора із значними інвестиціями. Водночас, зважаючи на встановлену Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» можливість участі заявника у спеціальному інвестиційному договорі у якості інвестора із значними інвестиціями запропоновано редак-

ційно уточнити положення окремих статей зазначеного Закону. Наводиться висновок про те, що одночасна участь у спеціальному інвестиційному договорі заявника та інвестора із значними інвестиціями нормативно не передбачається, що позбавляє сенсу у вживанні в ст. 11 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» єднального сполучника «та» через скісну ризик у словосполученні «інвестор із значними інвестиціями та/або заявник». Обґрунтовано положення про доцільність використання лише розділового сполучника «або», а також виключення заперечної частки «не» у реченні, наведеному у ч. 1 ст. 11 Закону України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні», щодо уточнення статусу заявника, що дозволило запропонувати нові редакції окремих положень цього Закону, які стосуються визначення поняття «спеціальний інвестиційний договір» (п. 7 ч. 1 ст. 1), суб'єктного складу спеціального інвестиційного договору (ст. 11).

Ключові слова: інвестиційні проекти із значними інвестиціями, стимулюючий правовий режим господарювання, державна підтримка, спеціальний інвестиційний договір, інвестор із значними інвестиціями.

Kurepina O. Some aspects of state support for investment projects with significant investments in Ukraine as a component of the legal regime stimulating economic activities

Highlighting the specifics of applying the legal regime for investment projects with significant investments in Ukraine, the article draws attention to certain casuistic approaches in defining the subject composition of the special

investment agreement, which arise due to mutually exclusive provisions resulting from non-compliance with legislative drafting techniques. The article emphasizes the different legal statuses of participants in relations involving the implementation of investment projects with significant investments, such as the «applicant» and the «investor with significant investments». In this regard, it is proposed to recognize only the investor with significant investments as the party to the special investment agreement on the private partner's side. At the same time, considering the possibility established by the Law of Ukraine «On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine» for the applicant to participate in the special investment agreement as an investor with significant investments, it is suggested to clarify the wording of certain articles of this Law. It is concluded that the simultaneous participation of the applicant and the investor with significant investments in the special investment agreement is not provided for by law, rendering the use of the conjunction «and» in the phrase «investor with significant investments and/or applicant» in Article 11 of the Law of Ukraine «On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine» unnecessary. It is proposed to use only the conjunction «or» and to exclude the negative particle «not» in the sentence presented in Part 1 of Article 11 of the Law of Ukraine «On State Support of Investment Projects with Significant Investments in Ukraine» regarding the clarification of the applicant's status. This allowed the proposal of new versions of certain provisions of this Law concerning the definition of the term «special investment agreement» (Clause 7, Part 1, Article 1) and the subject composition of the special investment agreement (Article 11).

Key words: investment projects with significant investments, legal regime stimulating economic activi-

ties, state support, special investment agreement, investor with significant investments.

Література

1. Про схвалення Плану України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2024 № 244-р. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2024-%D1%80#Text>.

2. Уряд схвалив Дорожню карту реформування управління публічними інвестиціями. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmi.gov.ua/news/uriad-skhvalyv-dorozhniu-kartu-reformuvannia-upravlinnia-publichnyu-investytsiiamy>.

3. Дорожня карта реформування системи управління публічними інвестиціями. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/Дорожня_карта_УПІ.pdf.

4. Бюджетна декларація на 2025-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 28.06.2024 № 751. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2024-%D0%BF#Text>.

5. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 № 1116-IX. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text>.

6. Поєдинок В. Спеціальні податкові режими як інструмент повоєнного відновлення. Другі наукові читання пам'яті професора Пронської Грацієлли Василівни. Економіка війни та повоєнний економічний розвиток України: проблеми, пріоритети, завдання правового регулювання. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції

(21 квітня 2023 р., м. Київ) / За заг. ред.: В.В. Поєдинок. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. С. 109–113.

7. Тарасовський Ю. За два роки «Інвестняня» не змогла залучити інвестицій. Мінекономіки отримало лише п'ять заявок. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/news/za-dva-roki-investnyanya-ne-zmogla-zaluchiti-investitsiy-minekonomiki-otrimalo-lishepyat-zayavok-16022023-11768>.

8. Курепіна О.Ю. Стимулюючий правовий режим господарювання у системі господарського права: поняття та співвідношення зі спеціальним режимом господарювання. Економіка та право. 2023. № 3. С. 18–40. doi: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.018>.

9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

10. Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. Офіційний вебпортал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>.

11. Commission Regulation (EU) No 651/2014 of 17 June 2014 declaring certain categories of aid compatible with the internal market in application of Articles 107 and 108 of the Treaty (Text with EEA relevance). Офіційний веб-сайт Eur-lex. Access to European Union Law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0651-20230701&qid=1699610699191>.

12. Курепіна О.Ю. Право ЄС та особливості його впливу на формування засад стимулюючого правового режиму господарювання в Україні. Вісник Національної академії правових наук України. 2023. Т. 30. № 4. С. 151–177. DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2023-30-4-151>.

